

Jsou strukturální změny v ČSV nutné?

Tuto otázku si dnes kladou ti členové ČSV, kteří vidí problémy, jež se neustále opakují a stupňují. ČSV v minulosti měl velký majetek firmou Včela Předboj a. s. počínaje, a včelařskými stanicemi konče. To si řadoví členové často ani neuvědomují.

O co členové ČSV přišli? Co se po r. 1989 stalo?

Neschopností managementu Včely Předboj a.s. i ČSV došlo ke ztrátě moderní zpracovatelské firmy, jejíž účetní hodnota byla cca 60 mil. Kč, nemluvě o hodnotě tržní.

Díky neschopnosti vedení ale i zástupců v tehdejší ÚV, zástupců OO v něm a také nezájmu nebo neinformovanosti členské základny byly zrušeny, zdevastovány i jiné firmy, kde měl ČSV svůj podíl a také došlo k likvidaci nebo zrušení činnosti včelařských stanic. Svaz, který nekriticky Předboj a.s. podporoval z členských příspěvků, bez toho aniž by to členská základna tušila, musel odepsat cca 30 mil. nedobytných pohledávek Včely Předboj. Zlikvidováno bylo tzv. Bednářské družstvo Brno.

Poučení z Včely Předboj nestačilo?

Nezodpovědným přístupem vrcholových orgánů ČSV došlo k tomu, že do SOUV Nasavrky byla několik let odesílána dotace z MZe, která měla být buď využita, nebo vrácena. Členové RV o tom nebyli nikdy informováni, resp. byli informováni až, když již nemohli chod věcí ovlivnit. Za tento prohřešek byla svazu vyměřena sankce cca 2,3 milionů Kč, které budou členové také hradit z členských příspěvků.

Ale to nebylo vše, za nesprávnosti v účtování a vykazování Propagace spotřeby mezi Svaz přišel o cca 530 tis. Kč, neboť dodavatelská firma Reklamax vykazovala do nákladů na tuto propagaci i faktury jiných firem než byl ČSV, platily se z toho různé bowlingy, alkohol a ubytování (možná nejen to) neznámých osob. A aby všemu tomu nebyl konec - minulé vedení, vedené tehdejší předsedou, nevypsalo výběrové řízení na dodávku časopisu Včelařství a jeho distribuci, což mu bylo uloženo srpnovým zasedání RV ČSV v roce 2012. Sankce, která je zatím nepravomocná a ČSV hrozí, tak představuje částku 1 milion Kč.

Zdá se, že trpělivost členů ČSV je neomezená, když jsou ochotni tolerovat amatérismus (v lepším případě) svého vedení a zástupců v ÚV, resp. RV ČSV. Možná tomu tak skutečně je.

Spíše je to ale problém vnitřního kontrolního systému, systému organizace a řízení Svazu, toku informací v něm.

Proč se problémy neustále opakují?

Domnívám se ale, že velmi tomu všemu nahrává struktura Svazu, která v sobě nemá integrovány objektivně dané kontrolní mechanismy. Vše je dáno jen dobrou vůlí nebo kvalitou jednotlivých funkcionářů Svazu na všech úrovních. Struktura, kdy informace proudí přes OO a jejich zástupce v RV je těžkopádná.

V tzv. první republice byly v regionech základními jednotkami, které sdružovali včelaře, včelařské spolky a v Praze bylo tzv. Ústředí včelařských spolků, které vše zastřešovalo a prosazovalo zájmy všech včelařů v republice.

Včelaři se zabývali nejen bohatou spolkovou činností, ale také za značného úsilí, splácení úvěrů vybudovali majetek, který poslední generace funkcionářů prohospodařili. To, co naši otcové, dědové a pradědové vybudovali, bylo prohospodařeno, rozkrádáno nebo tzv. „ud'obnuto“, jak to říká dnes již legendární výrok jednoho člena minulého PRV.

Členská základna a členové současného RV nemají prakticky žádnou možnost kontroly předkládaných informací sekretariátem, PRV.

Jak je možné, že ztráta takového majetku včelařům nevadí?

Jak to, že jejich zástupci dopustili a stále dopouštějí amatérské přístupy jak v hospodaření, tak i řízení svazu a orientace celého včelařského oboru?

Nabízí se tak odpověď, že se funkcionáři a především vedení se sekretariátem v Praze odcizili členské základně. Někteří funkcionáři prostě své zvolení považují za cíl snažení, ačkoliv by jej měli považovat za začátek společné práce. Fungují jaksi autonomně jako soukromá firma, která se na členskou základnu často neohlíží. Současná struktura Svazu tomu velmi napomáhá. Funkcionáři jsou téměř neodvolatelní, nemusí se za své činy zpovídat, chybí provázanost s členskou základnou. Často se nad tímto zamýšlím. Po své činnosti v Ústředním výboru, resp. Republikovém výboru ČSV v posledních 10 ti letech jsem nabyl pevného přesvědčení, že Svaz, má-li mít vůbec nějakou smysluplnou budoucnost, je třeba obrodit od spodu, tedy od včelařských spolků, nyní základních organizací, které, a to prosím zdůrazňuji, mají plnou právní subjektivitu. Členská základna nemá možnost pružně reagovat a možnost odvolávat své zástupce, kteří neplní nebo plnit nemohou požadavky členů.

Nedostatečné informace členům

Mezi další aspekty, proč se neustále opakují nedostatky je nedostatečná informovanost členů. Současné možnosti elektronické komunikace však podrobné informování členů umožňují, jen nejsou systémově využívány. Je varovné, když se např. předseda Svazu musí přímo obracet na členskou základnu v případě tvorby tzv. Vyhlášky o včelách, ač je to prací sekretariátu a Komise pro zdraví včel. To něco signalizuje. Lepší využití technických prostředků komunikace je tedy nejen možné, ale i nutné.

Ach ta demokracie

Skutečná změna ale není možné, pokud bude zachována stávající struktura, která byla v minulosti vybudována na principech tzv. demokratického centralismu. Jen pro přiblížení mladým, kteří nevědí, jak to fungovalo a bohužel v ČSV povětšinou dodnes funguje. Před r. 1989 jsme se někdy skutečně mohli vyjádřit k problémům. Jenže vedení si stejně udělalo podle svého a tzv. kolektivní inteligence byla využívána jen k tomu, aby se vytipovali nepřátelé, kterým byla věnována „speciální pozornost“. Tehdejší vedoucí představitelé státu předstírali, že se o nás všechny starají a my všichni jsme předstírali, že pracujeme.

Ano takový je současný stav. Svaz ve své přeměně po r. 1989 zafixoval ve své struktuře demokracii východního typu, kdy je vše závislé na vůdci, ačkoliv by bylo logické, abychom se posunuli do demokracie typu západního. V ní totiž mohou být vedoucí různí, mohou se měnit, podstata systému se však mění jen nepatrně, a pokud k ní dojde, je to motivováno silně od spodu. Tomu však musí být uzpůsobena struktura organizace.

Není možné, aby ti, kteří do rozpočtu svazu přispívají nejvíce, tedy členové, byli vrcholným funkcionářům dobří jen tehdy, když je třeba platit členské příspěvky. Aby jejich hlas byl utlumován složkami, jako jsou okresní organizace, které působí ve většině případů jako tlumič všech kritických i iniciativních hlasů ze ZO a také jako tlumič opatření, která přijímají vrcholné orgány svazu a je třeba je rychle uvést do včelařské praxe. Dnešní struktura navíc neodpovídá struktuře státní správy, což je velmi důležité k tomu, aby byli včelaři vnímáni jako partneři na všech úrovních státní správy.

Co tedy navrhuji do oblasti změny struktury ČSV?

- 1) Zrušení okresních organizací (OO), které jsou v drtivé většině zbytečným mezičlánkem. Členské příspěvky na činnost OO (15%) ponechat včelařským spolkům.
- 2) Pokud včelaři v daném regionu OO chtějí, mělo by jim to být umožněno, avšak takovéto okresní struktury by byly vytvořeny a financovány z vůle samotných ZO, včelařských spolků, nikoliv z ústředí.
- 3) V regionu by se včelaři setkávali 1x za rok na okresních konferencích.

- 4) Okresní konferenci by předsedala a organizačně zajišťovala vždy ZO, které by se v předsednictví střídaly.
- 5) Na volebních okresních konferencích by se volili zástupci okresů, kteří by je zastupovali ve vrcholovém orgánu svazu, kterým je nyní Republikový výbor (RV), podobně jako nyní.
- 6) Tito zástupci v RV by se s vedením scházeli 1x za rok jako kontrolní orgán vedení svazu (tedy s PRV, sekretariátem, předsedy komisí svazu = jakási dozorčí rada). Na jednání by museli být vybavení patřičnými materiály v dostatečném předstihu, což nyní rozhodně není a výrazně to omezuje akceschopnost RV.
- 7) Zřídit Krajské včelařské spolky, jehož členy by se automaticky stávali předsedové základních organizací ČSV (spolků). Ti by ze svého středu volili krajské předsednictvo, předsedu, komise.
- 8) Krajské organizace by měly v hlavní náplni, zdravotní stav, vzdělávání, chov a ekonomické záležitosti v kraji. Měly by navíc možnost přímo spolupracovat s Krajskými úřady, které pro zájmovou činnost vyčleňují značné prostředky.
- 9) Z pléna krajských organizací by se volili zástupci do PRV, vždy po jednom členovi. Mohlo by se stanovit i pravidlo, že by se předsedové krajů stávali automaticky členy PRV, tedy statutárního orgánu ČSV, jež by hodnotil činnost 1x měsíčně.
- 10) Plenární zasedání krajů by se též organizovala 1-2x do roka.
- 11) Krajské organizace by byly výkonným orgánem RPV ČSV právě ve čtyřech uvedených oblastech bodu č. 8.
- 12) RV ČSV by tvořili zástupci okresů, jak je uvedeno v bodě č.5, a byl by vrcholným orgánem Svazu s právem měnit, vytyčovat směr vývoje svazu a především kontrolovat činnost PRV, sekretariátu.
- 13) Komise RV by měly poradní a iniciativní funkci, pravomoci ve vztahu k PRV.
- 14) PRV ČSV by tvořili předsedové, nebo volený zástupce za každý kraj, jak je uvedeno v bodě č. 9.
- 15) PRV by bylo statutární orgán.
- 16) Předsedu i místopředsedy Svazu je třeba vybavit vyššími rozhodovacími pravomocemi ve vztahu k sekretariátu a tajemníkovi Svazu.
- 17) Předseda by byl volen přímo sjezdem, a před volbou by měl mít právo seznámit členy se svou vizí v časopise, na konferencích. Pokud by se vyskytlo v kraji více kandidátů, proběhly by tzv. primární volby v daném kraji a po té by tento vítězný kandidát kandidoval přímo na sjezdu.
- 18) Na všech úrovních by měla být zajištěna kontinuita a provázanost min. ve 4 oblastech, tj. zdravotní stav včel, vzdělávání, chov a ekonomika tak, že pro tyto oblasti by musely být zřízeny vždy komise na úrovni RV, krajských organizací. Na úrovni včelařských spolků by toto zajišťovali odborní referenti nebo i komise podle možností organizací.
- 19) Na všech stupních je třeba zajistit odvolatelnost jednotlivých zástupců ZO v tzv. vyšších orgánech.
- 20) Volební období navrhuji zkrátit na 4 roky.
- 21) Funkce by bylo možno vykonávat na všech úrovních max. 2x po sobě vždy na úrovni RV, PRV, předsedy ČSV, místopředsedů, předsedů komisí.
- 22) To by nevylučovalo možnost po 1 vynechaném období ve funkci následně absolvovat ještě jedno období s výjimkou funkce předsedy a místopředsedů svazu.
- 23) Na úrovni včelařských spolků by bylo možné po absolvování 2 volebních období a vynechání jednoho období nebo zastávání jiné funkce (předsedy, místopředsedy, jednatele, pokladníka) se o stejnou funkci ucházet a vykonávat znovu. Vždy by ale mezi dalším, tedy třetím a čtvrtým atd. volebním období muselo následovat další období, kdy by dotyčný člověk mohl vykonávat jinou funkci. (tedy systém 2 období, 0, 1 období, 0 ... atd. v jedné funkci). Uvedené je v souladu s moderními poznatky teorie řízení.
- 24) Znovu je třeba stanovit náplně komisí, především ekonomické. Ta by měla mít mnohem větší pravomoci, kontrolní funkci a jako jediná by byla poradním orgánem RV nikoliv PRV. V období mezi ročními setkáními by pracovala více autonomně na PRV, což by zajišťovalo pro členy RV objektivnější informace.

25) Zvláštní změnu přístupu je třeba uplatnit ve vztahu k organizacím, kde má ČSV své vlastnické podíly. Když už je máme, máme majetek, je třeba s ním umět hospodařit. Nemá smysl mít podíl ve Výzkumném ústavu Dol, když nemáme možnost ovlivňovat jeho chod, ekonomickou strategii. Není správné, když se prostřednictvím Svazu zprostředkovávají příjmy této soukromé společnosti, kde máme jen 20%. Zde je řešením prodej našeho podílu a následné uzavření příslušných obchodních či jiných smluv nebo odkoupení podílů dalších společníků tak, aby v této organizaci měl ČSV podstatný vliv a mohl tak chod společnosti jednoznačně ovlivňovat.

Co nám změny přinesou?

Uvedenými opatřeními by se měla zvýšit pružnost Svazu a také podstatné rozšíření počtu kvalifikovaných funkcionářů a dále by tím mělo dojít k většímu propojení na základní organizační jednotky, tedy ZO (včelařské spolky).

Včelařské spolky jsou hlavními a nejdůležitějšími články Svazu. Se ZO, které mají svojí historii, tj. nebyly založeny Svazem, mají tedy plnou právní subjektivitu, by měly být znovu uzavřeny přístupové smlouvy ke Svazu, kde by bylo přesně stanoveno, za jakých podmínek ke svazu přistupují, jaká jsou práva, povinnosti, jak se postupuje v případě vystoupení apod.

Je možné, že se současní funkcionáři, zástupci OO v RV mohou cítit trochu odsunuti na vedlejší kolej. Neprávem. V jejich zájmu by mělo být především dobré a pružné fungování Svazu, což mohou dokázat prací v komisích, kde jsou jejich zkušenosti potřebné.

Uvedenými změnami by byl vybudován i účinný systém vnitřní kontroly svazu, což nyní chybí. Měl by takto být vybudován systém, kdy sekretariát je skutečně kontrolován PRV, předsedou a místopředsedy,

PRV dostatečně kontrolováno RV a RV by byl kontrolován členskou základnou.

Finanční ústava

Součástí stanov by měla být tzv. finanční ústava, kde by byly přesně a jednoduše vymezeny kompetence a odpovědnost v oblasti financí, hospodaření jak na úrovni jednotlivých zaměstnanců, tak i na úrovni vrcholných orgánů Svazu. Stěžejní roli by v této oblasti kontroly a informovanosti členské základny měla mít právě ekonomická komise RV.

Rámcově uvádím financování organizační struktury svazu

Financování Včelařských spolků:

- a) členské příspěvky na úrovni nynějších ZO a OO.
- b) Další příspěvky na činnost od obcí, organizací a jednotlivců.

Financování okresních zasedání:

- a) z odsouhlasených příspěvků ZO vždy na určité akce.

Financování krajů:

- a) příspěvek z ústředí
- b) z dotace krajů
- c) jen výjimečně z ZO
- d) na úrovni krajů by pracoval 1 administrativní pracovník na ½ pracovní úvazek.

Financování ústředí, RV, PRV, sekretariátu:

- a) členské příspěvky
- b) části dotace dle rozpočtových pravidel a dotačních titulů státu.

K tomu, aby bylo vyjádřeno postavení jednotlivých článků organizační struktury navrhuji, aby ČSV byl přejmenován na Republikové ústředí včelařských spolků (RÚVS). Změna názvu není jen kosmetická úprava, ale vyjadřuje podstatu systému.

Posílení úlohy ÚKRRK

Ústřední kontrolní a revizní komise by měla být zásadně volena na sjezdu jako nyní a jemu by měla být i podřízena. Měla by být volena na základě výsledků primárních voleb v krajích. Její pravomoci by však měly být širší. Doporučení by měly mít pro PRV více závazný charakter a pokud by je PRV neakceptoval, musel by to zdůvodnit na ročním zasedání RV a svůj postoj obhájit při hlasování nadpoloviční většinou. Totéž by bylo možné zavést i u návrhů ostatních komisí, což je ale samozřejmě na zvážení, aby se neomezila akceschopnost PRV. Zvláštní postavení ekonomické komise jsem zmínil v bodě č. 23.

Ve stanovách by mělo být zakotveno i pravidelně obměňování, např. každé volební období 1/3 členů.

Ekonomická komise nově

Zvláštní postavení ekonomické komise jsem zmínil v bodě č. 24. Ekonomická komise byla kdysi zřízena jako poradní orgán RV, nikoliv PRV. Jen proto jsem přijal v r. 2011 i post jejího předsedy. Měla sloužit především členům RV. Za minulého vedení byla ale tehdejší tajemníkem a předsedou silná snaha tuto komisi podřídit zájmům sekretariátu a měla spíše sloužit jako krytí amatérské nebo možná i kriminální činnosti tehdejšího vedení. Bohužel tento směr akceptoval i RV. Proč tomu tak bylo si musí sáhnout každý z jeho členů do svého svědomí. S touto snahou o oklešťování již tak omezených možností EK jsem bytostně nesouhlasil a nehodlal jsem se podílet na krytí amatérismu v oblasti ekonomiky svazu. Proto jsem k 1. 4. 2012 na tuto funkci rezignoval. Nicméně EK, která bude fungovat autonomně na PRV, by byla zárukou kvalitnější a objektivnější informovanosti členů RV v oblasti jeho financí. EK, pokud v ní budou skuteční odborníci, může být i poradním orgánem PRV a předsedy, budou-li to chtít, i v oblasti kontroly a spolupráce u subjektů, kde má ČSV své podíly. Jako příklad bych uvedl spolupráci a pravidelné čtvrtletní hodnocení hospodaření Včelpa s. r.o. s dozorčí radou i vedením firmy.

Problémy Svazu jsou také v jeho zdech

Samostatnou kapitolou Svazu je jeho sekretariát.

Nikdo nechce ubírat práva zaměstnanců na organizování se sdružovat se.

Je však neuvěřitelné, že se zaměstnanci Svazu sdružují do odborové organizace v zájmovém sdružení jakým je ČSV. Podstatou činnosti odborářů je hájit zájmy zaměstnanců proti svému zaměstnavateli. V případě ČSV to znamená, proti zájmům členů ČSV, těch desetitisíců důchodců, z jejich členských příspěvků, tedy důchodů, jsou platy zaměstnanců ČSV financovány. Je vidět, že někteří současní a možná i minulí zaměstnanci ČSV nejsou k včelařům vůbec loajální a to i přes to, že jejich platy dosahují často úrovně platů zaměstnanců ministerstev a jejich sociální příspěvky od Svazu jsou silně nadstandardní.

Zřízení odborové organizace na ČSV, už i vzhledem k jejich počtu, mi přijde jako nemravné.

Každý zaměstnavatel si najímá zaměstnance proto, aby oni řešili jeho problémy, nikoli aby tomu bylo naopak.

Jsem přesvědčen, že práce sekretariátu má být jiná než nyní a není zdaleka třeba takového množství zaměstnanců. Odbornou činnost, krom redakce, je možné zajistit externě a totéž je možné pokud jde o běžné účetnictví a mzdovou agendu. Svaz by měl mít naopak IT pracovníka, asistenta statistika, koordinátora, sekretářky, výkonného místopředsedu. Bez problémů by stačilo 10 zaměstnanců při výrazně snížených mzdových nákladech. Ty by byly naopak třeba na úrovni krajů. Činnost sekretariátu musí pracovat podle předem daného schématu tak, aby jeho práce byla průběžně kontrolovatelná. Takové schéma jsem navrhl a PRV ho přijalo již v r. 2011. Je však třeba jej

dopracovat do úrovně pracovních náplní zaměstnanců a především uplatňovat, vyžadovat PRV v praxi

Zvýšit pravomoci, ale i odpovědnost předsedy

Postavení předsedy je specifická záležitost. Množí se i hlasy, že by měla být uvolněná.

Ano pokud chceme, aby byl spojen se zaměstnanci proti členům Svazu, jak se současné postavení některých zaměstnanců jeví, udělejme to. Je to ale totéž, jako bychom po zaměstnanci chtěli totéž myšlení, jako má podnikatel, to prostě není v žádném případě možné. I v našem případě je myšlení i zájem zaměstnance jiný než zájem funkcionáře, který zastupuje, nebo by zastupovat měl, zájmy širší včelařské veřejnosti, resp. nyní asi 50 tisíc členů Svazu.

Předseda by měl mít odstup a měl by být především vizionář a dobrý organizátor, manažer nebo by jimi měl být obklopen. Měl by mít i to privilegium vybrat si kolegium poradců (to nejsou členové PRV), avšak měl by umět spolupracovat s těmi, kteří vedou včelaře v regionech, tedy zástupci krajů na úrovni PRV a okresů, resp. včelařských spolků na úrovni RV. Stát se předsedou svazu by však neměli mít nikdy možnost ti, kteří nemají svůj trestní rejstřík čistý nebo svazu způsobili prokazatelné škody. Ostatně to by mělo být samozřejmé u všech funkcionářů, na všech jeho úrovních.

Zájmy členů ČSV a včelařských spolků na prvním místě

Výše uvedené názory jsem nabyt po 10-ti leté práci v Republikovém výboru, ekonomické komisi, vědecké komisi ČSV i ročním působení v PRV v roce 2011 a dále po téměř 30-ti letém působení jako předseda Včelařského spolku pro Mladou Boleslav a okolí, resp. ZO ČSV Mladá Boleslav. Návrhy nejsou jistě kompletní a je třeba je dopracovat a podrobit konstruktivnímu dialogu a různým vylepšením, vyjasněním. Je to jakýsi souhrn analýzy současného stavu, návrhu organizačních změn a z toho vyplývajících připomínek ke stanovám Svazu, ačkoliv by si každá oblast zasloužila vlastní materiál. Jsem však přesvědčen o tom, že obroda Svazu tímto směrem, tedy odspoda, zajistí mnohem větší pružnost v rozhodování, zvýšení zodpovědnost funkcionářů i zájem členů o celkové dění. Přispěje rychlejší obměně funkcionářů a také přispěje k rozšíření počtu těch, kteří jsou a chtějí být aktivní, zvýší se potenciální výběr na kandidáty do vrcholových orgánů Svazu. To v konečném důsledku zvýší prestiž svazu a pomůže celému oboru.

Přátelé, je třeba se vrátit ke kořenům, tedy k tomu, že člen je skutečně tím nejdůležitějším a jeho prostřednictvím také jeho včelařský spolek, či chcete-li základní organizace ČSV. Celá nadstavba musí být budována ve prospěch členů a včelařských spolků. Nesmí tomu být naopak. Toto by mělo být základním mottem nových stanov. Nesmí se stávat, že si někteří podnikavci berou členy Svazu jako rukojmí k prosazování svých osobních, či skupinových zájmů. Včela Předboj budiž nám všem tím největším mementem.

V Mladé Boleslavi dne 7. 2. 2014

Ing. Leoš Dvorský
Člen RV ČSV o. s.
Předseda ZO Mladá Boleslav